Tampereen yliopisto

Elina von Lerber

KISSANMAA MUUTOKSESSA 2020-LUVULLA

Kandidaatintyö
Rakennetun ympäristön tiedekunta
Annuska Rantanen
Minna Chudoba
Huhtikuu 2022

TIIVISTELMÄ

Elina von Lerber: Kissanmaa muutoksessa 2020-luvulla
Changes in the Kissanmaa area in the 2020s
Tampereen yliopisto
Arkkitehtuurin TkK-tutkinto-ohjelma
Kandidaatintyö
Huhtikuu 2022

Kandidaatintyössäni esittelen Kissanmaalla tapahtuvia muutoksia 2020-luvulla sekä niihin johtaneita poliittisia päätöksiä. Työssä etsitään sitä, miten asuinalueella tapahtuvat muutokset kuvastavat osaltaan Tampereen kaupungin kehittämislinjauksia. Työn aiheet ovat valikoituneet omien havaintojen pohjalta Kissanmaan asukkaana sekä aineistosta löytyneistä asuinalueen tapahtumista. Aineistona käytettiin asuinalueesta kertovia teoksia, Tampereen kaupungin ajankohtaisia tiedotteita sekä paikalliseen että valtakunnalliseen mediaan nousseita uutisia.

Tulokseksi saatiin kolme erilaista aihetta, jotka ovat muutoksessa Kissanmaalla. Ensimmäisenä työssä käsitellään Kissanmaan koulua ja Hippoksen päiväkotia. Tampere on sekä vuoden 2030 strategiassaan että budjetoinnin suunnittelussaan nostanut esiin nuorten ja lasten koulutuksen tärkeyden ja siihen panostamisen. Kaupunkikuvassa se näkyy siten, että opetustiloja kunnostetaan. Iäkkääseen Kissanmaan koulurakennukseen tehdään laaja peruskorjaus ja Hippoksen päiväkoti on rakennettu kokonaan uudelleen.

Toisena työssä tarkastellaan Hakametsän jäähalliin ja sen ympäristöön suunniteltuja muutoksia. Tampereen kaupunki haluaa kehittää alueesta nykyaikaisen liikuntakeskuksen. Suuremman ja jääkiekon maailman mestaruuskisoja paremmin tukevan Nokia-areenan valmistuttua Hakametsän jäähallille etsitään uutta käyttötarkoitusta. Hallin alue otetaan uuteen ja aktiivisempaan käyttöön rakentamalla paikoitusalueen ja hiekkakentän paikalle Hakametsä Sport Campus. Campus tarjoaa liikuntamahdollisuuksia, yritys- ja koulutustoimintaa sekä asumista.

Kolmantena syvennytään Kissanmaan osaan Hipposkylään. Hipposkylän pienkerrostalot ovat huonossa kunnossa ja vaativat laajempaa saneerausta. Neljäntoista kerrostalon kokonaisuudesta neljä on purettu ja kymmenen jäljelle jäävää tullaan remontoimaan. Tampereen kaupunki haluaa suojella rakennuksia historiallisista ja kaupunkikuvallisista syistä. Purettujen rakennusten tilalle rakennetaan uusia kerrostaloja. Uudistus tulee muuttamaan asuinaluetta siistimmäksi ja turvallisemmaksi, mutta tulee häätäneeksi samalla entiset asukkaat. Asukkaille Hipposkylän ainutlaatuinen yhteisö on ollut tärkeä, joten kaupunginvaltuutettuja on puhututtanut entisten asukkaiden kohtalo.

Lopussa pohdin Kissanmaan tulevaisuutta. Arvioin, että asuinalueeseen tulee vaikuttamaan palveluiden keskittyminen tietyille alueille sekä paineet kaupunkirakenteen tiivistämiseen.

Avainsanat: Kissanmaa, Hipposkylä, Tampere, muutos.

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO 1
2. LÄHTÖKOHDAT 3
    2.1 Suomalaisista jälleenrakennuskauden asuinalueista 3
    2.2 Tampereen kaupungin strategia 2030 4
3. KISSANMAA 7
    3.1 Kissanmaa vuosina 1913–2017 9
    3.2 Kissanmaan koulu ja Hippoksen päiväkoti 12
    3.3 Hakametsän jäähalli 15
4. HIPPOSKYLÄ ESIMERKKINÄ KISSANMAAN MUUTOKSESTA 19
    4.1 Nykytilanne 21
    4.2 Hipposkylän yhteisöllisyys 24
5. TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT 26
6. YHTEENVETO 31
LÄHTEET 33
KUVALÄHTEET 36

1. JOHDANTO

Kissanmaa on 1950-luvulla rakennettu asuinalue Tampereen keskustan itäpuolella. Alue käy parhaillaan läpi suurta muutosta useiden täydennysrakentamis- ja perusparannushankkeiden myötä sekä alueen identiteetin kannalta merkittävien rakennusten käyttötarkoitusten muuttuessa (Esimerkkejä Tampereelta 11.2.2022, Gynther 2021, Kissanmaan koulu perusparannetaan 4.2.2022).

Tutkielman tavoitteena on löytää viimeaikaisista poliittisista päätöksistä perusteita Kissanmaan nykyisille tai tuleville muutoksille. Kandidaatintyöllä etsitään vastausta siihen, mitä Kissanmaalla tapahtuu nykyään ja miksi. Tutkimus rajautuu Tampereen Kissanmaa-asuinalueeseen (rajaus ks. kuva 1).

Työssä esitellään Kissanmaan asuinalueen merkittäviä rakennuksia ja palveluita. Lisäksi syvennytään vielä alueen länsipuolella sijaitsevaan parin korttelin kokoiseen Hipposkylään. Tutkimuksessa esitellään myös asuinalueen historiaa Kissanmaan nykytilanteen taustaksi. Muuten tutkimuksessa keskitytään kahden viime vuoden tapahtumiin sekä muutamalla vuodella eteenpäin tulevaisuuteen.

Tutkimuksessa kuvaillaan ensin Kissanmaata jälleenrakentamiskauden asuinalueena. Seuraavaksi esitellään Tampereen kaupungin strategia vuodelle 2030 ja etsitään sieltä Kissanmaan alueeseen vaikuttavia kohtia. Sen jälkeen keskitytään rakennetun ympäristön kuvaukseen: esitellään Kissanmaata, sen palveluita ja lähtökohtia. Kerrotaan Kissanmaan koulusta, Hippoksen päiväkodista sekä Hakametsän jäähallista. Työn loppuosassa keskitytään vielä tarkemmin muutaman korttelin alueeseen, Hipposkylään, joka käy tällä hetkellä suurta muutosprosessia läpi. Viimeiseksi on omaa pohdintaa Kissanmaan tulevaisuudesta.

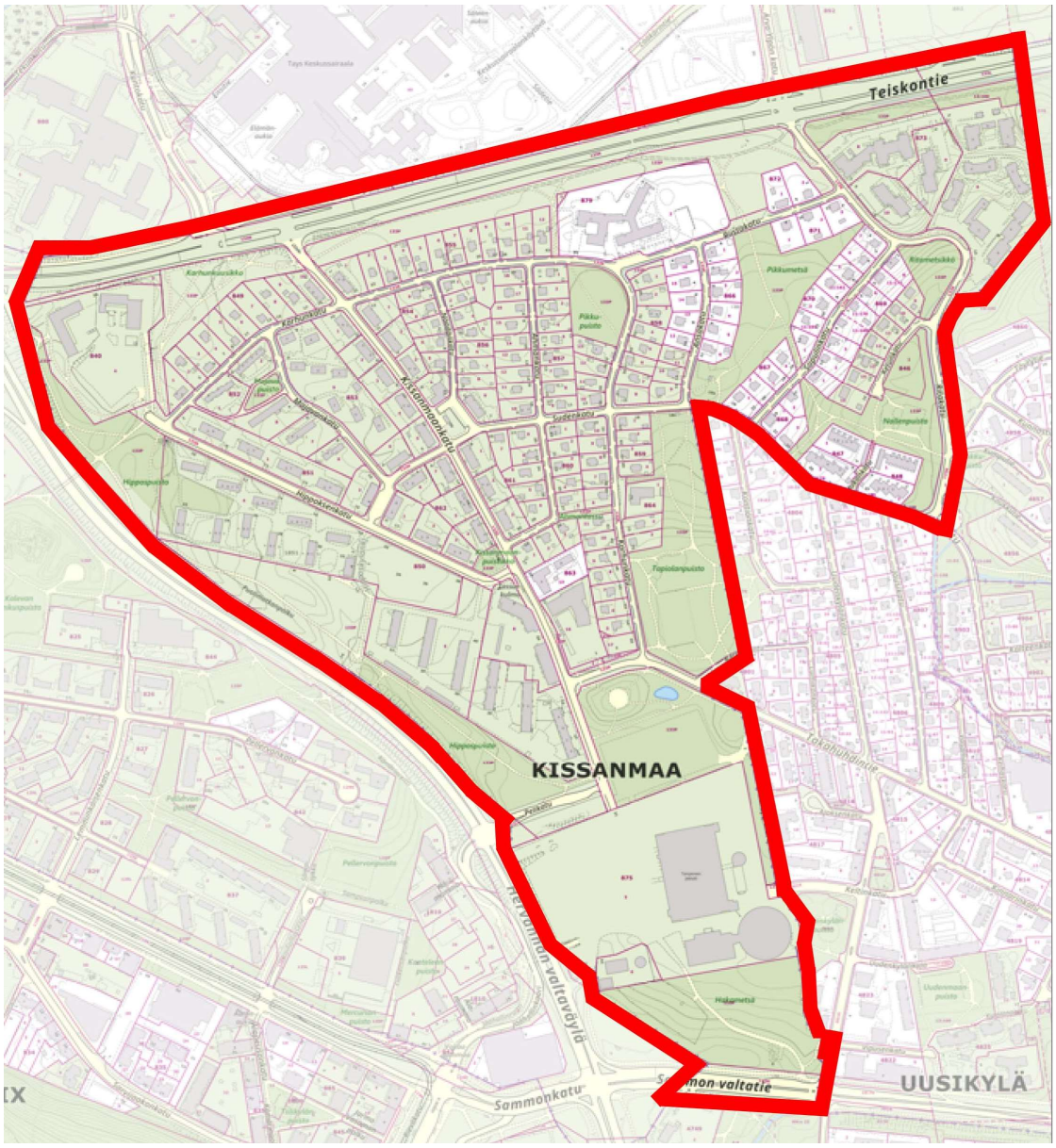

Kuva 1. *Kissanmaan asuinalue rajattu punaisella. (Karttapalvelu Oskari)*

2. LÄHTÖKOHDAT

2.1 Suomalaisista jälleenrakennuskauden asuinalueista

Suomalaiset jälleenrakennuskauden asuinalueet ovat rakentuneet 1940-luvulla. Talvi- ja jatkosodan tuloksena Suomessa oli noin puoli miljoonaa siirtolaista, joille oli rakennettava uusi koti. Jälleenrakennuskausi kesti vuoteen 1952 asti, mutta kaudelle tyypillinen rakennustapa jatkui aina 1950-luvun lopulle. (Mäkelä 1988, 2)

Jälleenrakennuskauden rakennuksia määrittivät tarkat ohjeet sekä taloudellisuus. Määräyksiä annettiin esimerkiksi rakennuksen pinta-alasta, huoneistotyypistä ja varustetasosta. Rakennusmateriaalin vähyyden takia valtaosa taloista rakennettiin edullisesta lähellä tuotetusta puusta ja ison osan rakennustöistä huolehtivat asukkaat itse talkoovoimin. Vähäisen tiilimäärän takia taloihin rakennettiin vain yksi savupiippu, jota eri huoneet ympäröivät. Jaetut tontit olivat rakennukseen nähden kookkaita, koska pihalla täytyi pystyä viljelemään hyötykasveja elintarvikepulan aikana. Tehokkuus näkyi myös kaavoituksessa. Pientaloalueita kaavoitettiin tyyppisuunnitelmien mukaan. (Mäkelä 1988, 2) Asukkaat valittiin sosiaalisin perustein. Alueista tuli yhteisöllisiä; asukkaiden välillä oli aktiivista toimintaa etenkin alussa, kun asukkaat eivät vaihtuneet. (Mäkelä 1988, 3)

Syntyi aikakaudelleen tyypillinen jälleenrakentamiskauden tyyppipientalo. Rakennukset olivat yksipiippuisia, jonka ympärille yksi- tai osittain kaksikerroksinen ja kellarillinen talo rakentui. Yläkerrassa oli usein tilaa vuokralaiselle. Tontti oli pitkä, suorakaiteen muotoinen ja rakennus sijaitsi kadunpuoleisella sivulla noin viiden metrin päässä tiestä. Tällöin taakse jäi hyvin tilaa hyötykasvipuutarhalle. (Mäkelä 1988, 2) Jälleenrakentamiskauden tyyli muokkasi alueesta yhtenäisen, alussa yksitoikkoisen, mutta kasvillisuuden kasvettua vehreän ja eheän (Mäkelä 1988, 3).

Kissanmaa kuuluu Tampereen jälleenrakennuskauden asuinalueisiin (Mäkelä 1988, 16). Aikakauden tyypillisiä piirteitä löytyy erityisesti Kissanmaan pientaloasuinalueelta. Kissanmaan alkuperäisen asemakaavan mukaan rakennukset on sijoiteltu tonteilla siten, että joka toinen rakennus on kadun varressa ja joka toinen keskellä (Alasentie 1983, 9). Jälleenrakennusaikakauden tavoin rakennuksen taakse on jätetty tilaa hyötykasvien viljelylle ja pihasaunalle (Mäkelä 1988, 2).

Kissanmaan asuinalueella rakennuksia yhdistää julkisivujen väritys ja kerroskorkeus. Rakennukset on kaavoitettu kaksikerroksisiksi, jonka lisäksi kaavassa on annettu määräyksiä räystäskorkeudesta ja katon kaltevuudesta. Värityksen osalta esimerkiksi Karhunkadulla sisemmät rakennukset ovat olleet ruskeita ja kadun viereiset vihreitä. Nykyään taloja on remontoitu useaan otteeseen niin, ettei värikoordinointia ole enää havaittavissa. (Alasentie 1983,10) Ensimmäisinä vuosina monella kissanmaalaisella asui toisessa kerroksessa vuokralaisia (Alasentie 1983, 23). Kaksikerroksisuus ja vuokralaisten pito ylemmässä kerroksessa kuuluvat jälleenrakentamisen aikakauden piirteisiin. Muita Kissanmaan asuinalueelta löytyviä aikakauden tyypillisiä ominaisuuksia ovat kunnallisverkon viivästyminen, sosiaaliselta pohjalta tehdyt asukasvalinnat, omatoimisesti ja talkootyöllä rakentaminen, raaka-ainepulat sekä aktiivinen asukastoimikunnan toiminta (Alasentie 1983, 12, 13, 14, 18, 54).

2.2 Tampereen kaupungin strategia 2030

Tampereen kaupunki on 15.11.2021 julkaistussa strategiassaan ”Tampere – sinulle paras. Tampereen strategia 2030” määritellyt kaupungin keskeiset kehittämistavoitteet vuoteen 2030 mennessä. Tampereen päämääränä on nousta Suomen toiseksi metropoliksi, sekä kasvattaa asukaslukua 300 000 asukkaaseen. Tampereen pormestari, Lauri Lyly, kirjoittaa työn ja yrittäjyyden olevan ensisijaisia asioita tällä valtuustokaudella. Lisäksi kaupunki on asettanut itselleen korkeat tavoitteet olla Pohjoismaiden vetovoimaisin elämyskaupunki erilaisten kulttuuri- ja urheilutapahtumien kautta. (Tampere – sinulle paras 31.1.2022, 2) Pyrkimyksenä on lisätä Tampereen mainetta suosittuna opiskelija-

ja innovaatiokaupunkina sekä panostaa koulutukseen (Tampere – sinulle paras 31.1.2022, 2–3).

Rakentamisen osalta kaupungin strategia on selvä. Tampere haluaa kasvattaa asukasmääräänsä, mikä tapahtuu kaupunkirakennetta tiivistämällä. Tiivistäminen tapahtuu joukkoliikennevyöhykkeellä sekä aluekeskuksissa. Ratikka toimii tärkeässä roolissa liikennejärjestelmän ytimenä. (Tampere – sinulle paras 31.1.2022, 18)

Aluekeskuksiin halutaan saada laajasti erilaista asumista, palveluita sekä vapaa-ajan ja yrittämisen toimintoja. Suunnittelussa keskitytään alueen ominaispiirteisiin, miellyttävyyteen ja turvallisuuteen, unohtamatta Tampereen omaleimaista historiaa vanhana teollisuuskaupunkina ja sitä kautta rikkaana kulttuuriympäristönä. Kaupunkiasumisesta pyritään tekemään monipuolista ja useaan elämäntilanteeseen sopivaa. Tähän vaikuttavia asioita ovat asuntojen hinnat, halutut asuinalueet, asuntojen riittävyys, sekä erilaiset asumisvaihtoehdot. Asuinalueiden miellyttävyyttä pyritään kehittämään säästämällä yhteneväisiä viheraluereittejä sekä ottamalla laajasti käyttöön Tampereen ranta-alueita. (Tampere – sinulle paras 31.1.2022, 18)

Tampereen rakentamisen strategian lopussa kerrotaan vielä tavoitteet ja niiden mittaaminen. Näistä tavoitteista kaksi liittyvät myös tähän tutkimukseen Kissanmaan asuinalueesta. Strategiassa sanotaan: ”Kaupungin kestävää kasvua on vahvistettu kaavoittamalla 80 prosenttia asuinkerrosalasta joukkoliikennevyöhykkeille ja aluekeskuksiin.” Tätä mitataan asemakaavojen asuinkerrosalan osuudella vuoden 2040 yleiskaavasta aluekeskuksien ja joukkoliikennevyöhykkeiden kohdalta. Toinen tavoite on taas: ”Kaupungissa on houkuttelevaa ja monipuolista asuntokantaa sekä kasvun edellyttämää kysyntää vastaavasti kohtuuhintaisia vuokra- ja opiskelija-asuntoja.” Tavoitteita mitataan tarkastelemalla valmistuneiden asuntojen lukumäärää, asuntotuotantoa talotyypeittäin ja hallintamuodoittain, valmistuneita opiskelija-asuntoja, MAL3 (maankäyttö, asuminen ja liikenne) -sopimuksen mukaista käynnistynyttä kohtuuhintaista vuokra-asuntotuotantoa sekä vuokratasoa. (Tampere – sinulle paras 31.1.2022, 20)

MAL3-sopimus on allekirjoitettu 9.6.2016. Sopimuksen tavoitteena on kehittää edellä mainittuja asioita Tampereen seudulla sovitussa aikaikkunassa. (Ympäristöministeriö 3.2.2022) Valtio ja Tampereen kaupunkiseudun kunnat ovat tehneet jo uuden sopimuksen, MAL4, 8.10.2020, joka vaikuttaa vuosina 2020–2023 (Tampereen seudun sopimus 3.2.2022).

3. KISSANMAA

Kissanmaan asuinalue on tunnettu idyllisestä pientaloasutuksestaan, mutta nykyään alueelta löytyy jo useampi kerrostalo. Vuonna 2014 alueella asui 2727 asukasta (Tampereen väestö 31.12.2014, 25.1.2022, 13).

Palveluiltaan Kissanmaa tukeutuu vahvasti keskustan läheisyyteen. Alueelta löytyvät peruslähipalvelut kuten päivittäistavarakauppa, kampaamopalveluja ja pizzeria. Alueen erikoisuutena ovat jääkiekkotuoteliikkeet sekä Tampereella suosittu Kissanmaan autokoulu. Lisäksi Kissanmaalla on pienten yritysten liiketiloja kuten kustantamo ja rakennustoimisto. Suurin osa liikkeistä sijaitsee joko Kissanmaankadun tai Hippoksenkadun varrella. Alle puolen kilometrin päässä toisistaan sijaitsevat jääkiekkojoukkueiden Ilveksen ja Tapparan fanituoteliikkeet. Tähän vaikuttaa asuinalueen eteläpuolella sijaitseva Hakametsän jäähalli, joka toimi kummankin joukkueen kotiareenana 27.11.2021 asti (Gyntther 2021). Tampereen opiskelija-asuntosäätiön kerrostalon alakerrassa toimiva K-market on suhteellisen pieni, mutta tarjonnaltaan alueen asukkaille riittävä. Kilometrin päässä sijaitsee kuitenkin 24h Kalevan Prisma, josta saa laajemmin erilaisia päivittäistavaratuotteita.

Alasentien (1983, 52) mukaan Kissanmaalla on toiminut ennen posti ja apteekki. Nykyään tällaiset palvelut ovat siirtyneet muualle ja Kissanmaalla on ainoastaan kolme päiväkotia ja alakoulu. Aivan Kissanmaan pohjoisen rajan takana sijaitsee Tampereen yliopistollinen sairaala, jossa on apteekki. Sekä sairaalan että Kalevan Prisman edustoilta kulkevat ratikkalinjat 1 ja 3, jotka avattiin virallisesti käyttöön 9.8.2021. Kummallakin ratikalla pääsee 10 minuutissa Tampereen keskustaan. Muita Kissanmaalla toimivia palveluja ovat Perhetukikeskus, Tampereen Validia-talo sekä Baptistikirkko (kuva 2).

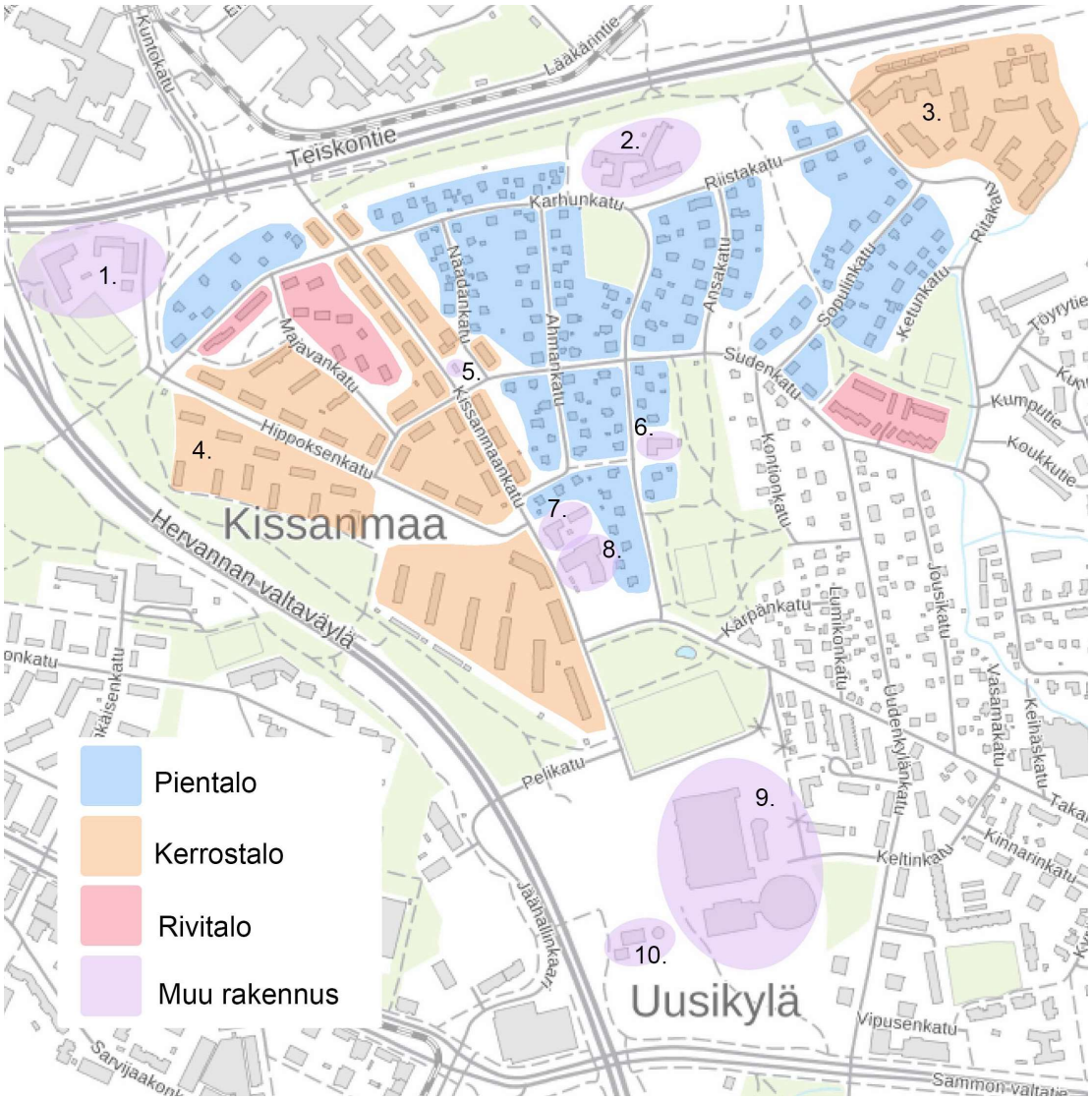

1. Kissanmaan koulu ja päiväkoti
2. Kissanmaan perhetukikeskus
3. Tampereen Validia-talo
4. Hipposkylä
5. Entinen kioski, nykyään paikalla pientaloja rakennuttavan yhtiön sivukonttori.
6. Työväentalo Tapiola
7. Tampereen Baptistiseurakunnan kirkko ja tilat
8. Hippoksen päiväkoti
9. Hakametsän jäähalli
10. Hakametsän lämpökeskus

Kuva 2. *Kissanmaan talojakauma näytetty väreillä sekä nimetty merkittävimpiä palveluja tai kohteita asuinalueella. (Karttapalvelu Oskari)*

Kissanmaan asukkaana teen usein pieniä kävelyretkiä lähiympäristööni, näin aluetta pääsee tutkimaan parhaiten. Asuinalueen mutkittelevat kadut ovat mielenkiintoisia ja luonnon korkeuserot elävöittävät kaupunkikuvaa. Omakotitaloalueella (kuva 3) on hyvin hoidettuja rakennuksia ja puutarhoja. Kuten useilla vanhoilla asuinalueilla, niin täälläkin

vehreyttä lisäävät täysikasvuiset puut. Erityisesti pidän Tapiolan puistosta. Puiston eteläpuolella on lasten leikkialue sekä urheilukenttä. Näiden jälkeen pohjoista kohti nousee mäki, jolla kasvaa korkeita mäntyjä. Tunteen luonnosta ja metsästä saa aivan asutuksen lähellä. Mäntyjen siimeksessä näkyykin usein koiranulkoiluttajia, joiden suosiossa paikka on.

Kuva 3. *Näkymä omakotitaloalueelta Näädänkadulta.*

3.1 Kissanmaa vuosina 1913–2017

Kissanmaan alue oli alun perin metsää paria pientä peltoa lukuun ottamatta. Ensimmäinen maininta historiassa Kissanmaasta on vuodelta 1913, jolloin se liitettiin osaksi Tamperetta. Epäillään, että nimi ”Kissanmaa” on peräisin alueen pienestä koosta tai siitä, että alueella oli havaittu Ilveksiä. (Alasentie 1983, 1)

Kissanmaan alue oli tarkoitettu laiduntamista ja asumista varten. Asiasta päätti jo vuonna 1913 Hatanpään hoitokunta. Asumista ei laitettu kuitenkaan käytäntöön, joten vuonna

1918 kaupunginvaltuusto määräsi alueen vuokraviljelypalstoiksi. Kissanmaalta vuokrattiin myös 4,4 hehtaarin alue tiilitehtaalle vuonna 1920. (Alasentie 1983, 1)

Kissanmaata pidettiin synkkänä korpena ennen rakentamisen aloittamista. Maaperän saven kestävyyttä epäiltiin, mutta se oli onneksi kovaa ja on kannattanut hyvin pientaloja. Nykyisen Tapiolan puiston kohdalla oli alun perin painanne, jonka takia alue jätettiin rakentamatta. Nyt alue toimii vehreänä ulkoilualueena, jossa on urheilukenttä ja lasten leikkipuisto (kuva 4). (Alasentie 1983, 3)

Kuva 4. *Tapiolan leikkipuiston kupeesta nousee mäki, jolla kasvaa mäntyjä.*

Kissanmaan ensimmäiset rakennukset ovat 1940-luvulta Hipposkylän pienpuukerrostalojen noustessa alueen länsireunalle. Ennen varsinaisen asuinrakentamisen aloittamista vuonna 1950 alueella sijaitsivat Hipposkylän lisäksi Kalevan kansakoulu, nykyään nimellä Kissanmaan koulu, sekä Tapiola, Uudenkylän työväenyhdistyksen talo. Muu rakentaminen on 1950-luvun jälkeen noussutta. (Alasentie 1983, 3–4)

Kissanmaan ensimmäinen asemakaava vahvistettiin 10.5.1951 (Alasentie 1983, 9). Kaavan suunnittelivat Aaro Alapeuso ja Inga Söderlund kaupungin asemakaavatoimistosta (Lehtinen & Jaakola 1998, 225). Kaavoituksen pohjana on käytetty vahvasti luonnonmuotoja ja katuverkostolla on pyritty mukailemaan maastoa suorien katujen sijaan. Tavoitteena on ollut muodostaa kiinnostavia katunäkymiä muuten tasaiselle ja helposti mielenkiinnottomalle alueelle. (Alasentie 1983, 4)

Kun Kissanmaan tonttien jako aloitettiin syksyllä 1951, oli halukkaita paljon. Yhteensä 450 henkilöä tavoitteli alun 92 tonttia. (Alasentie 1983, 13) Tonteista ilmoitettiin lehdissä, ja tieto kulku nopeasti tuttavalta toiselle (Alasentie 1983, 12). Tontti oli hyvä mahdollisuus saada omakotitalo lähelle keskustaa vähäisemmällä omaisuudella. Erityisen kiinnostuneita tonteista olivat rautatieläiset, koska heidän työnsä oli vuorotyötä, ja rautatieasema sijaitsi vain muutaman kilometrin päästä Kissanmaasta. Osa tonteista jaettiinkin veturimiehille. Tontin saamiseen vaikutti hakijan sosioekonominen asema, kuten esimerkiksi asumistilanne ja perhe. (Alasentie 1983, 13)

Asuinalueen rakentaminen aloitettiin Kissanmaalla vuonna 1952 (Alasentie 1983, 14). Osan rakentamisesta hoitivat asukkaat itse, ja koko perhe oli mukana työmaalla auttamassa (Alasentie 1983, 19). Taloa varten piti nostaa suuret lainat (Alasentie 1983, 14). Monelle tontin omistajalle talon rakennus oli suuri ponnistus heidän hoitaessaan samaan aikaan omakotitalon rakennusta ja kokopäivätyötään. (Alasentie 1983, 17)

Tultaessa 1980-luvulle Kissanmaan omakotitaloissa asui seuraava sukupolvi. Taloja on 30 vuoden aikana remontoitu väljemmiksi asuinpaikoiksi vähemmille asukkaille, esimerkiksi paritalosta on tehty yhden perheen asunto, eikä perheillä ole tapana pitää enää useita vuokralaisia. Monet talot ovat siirtyneet suvussa alkuperäisten rakentajien lapsille, ja osa on myyty uusille perheille. (Alasentie 1983, 26–39)

Kissanmaan länsireunalle Hipposkylän rinnalle sekä Kissanmaankadun varrelle on noussut vuosien kuluessa useita kerrostaloja. Kissanmaankadun varrella olevat kerros-

talot ovat vanhempaa rakennuskantaa 1950–1960-luvulta. Asunto-osakeyhtiöiden vuokrasopimukset uusittiin 2000-luvun alussa asemakaavan pitämiseksi ajantasaisena sekä alueen palvelutason turvaamiseksi. (Asemakaava no 7715 26.1.2022) Useampaan kadunvartiseen rakennukseen on tehty vuosien 2020–2022 aikana julkisivuremontti. Asunto-osakeyhtiö Kissankellon kerrostalot Kissanmaan läntisellä rajalla ovat 1960-luvulta (Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä 26.01.2022). Uusimpina kerrostaloina ovat nousseet Tampereen opiskelija-asuntosäätiön kaksi valkotiilistä kohdetta, toinen vuonna 2016 ja toinen 2017 (TOAS 26.01.2022). Opiskelija-asuntojen sijoitteluun vaikuttaa Tampereen ammattikorkeakoulun sekä lääketieteellisen tiedekunnan opetustilojen läheinen sijainti Kissanmaan pohjoisen rajan toisella puolella.

3.2 Kissanmaan koulu ja Hippoksen päiväkoti

Tampereen strategiassa 2030 kerrotaan kaupungin koulutustavoitteista. Erityisesti tutkimuksen kohteeseen, eli Kissanmaan alakouluun vaikuttavat strategian seuraavat virkkeet: ”Opintopolkuja sujuvoitetaan ja tuetaan. Oppimiselle taataan terveelliset ja turvalliset olosuhteet.” (Tampere – sinulle paras 3.2.2022, 10) Olosuhteilla voidaan tarkoittaa psyykkisen oppimisympäristön lisäksi myös fyysistä ympäristöä, kuten koulurakennusta.

Tampereella on selvä tavoite panostaa lapsiin ja nuoriin. Päiväkotien ja koulujen uudisrakentaminen ja perusparantaminen vie huomattavan määrän talonrakentamisen budjettiosuudesta, joka itsessään on melkein puolet tulevien vuosien investoinneista. Tampereen kaupunki on tehnyt listan rakenteilla ja suunnitteilla olevista päiväkodeista ja kouluista. Sekä Hippoksen päiväkoti että Kissanmaan koulu löytyvät tältä 32 kohdan listalta. (Tampereen talousarvio 2020 11.3.2022)

Kissanmaan koulun rakennus on valmistunut vuonna 1950. Se on noin 350 oppilaan alakoulu, josta löytyvät luokat 0.–6. ja opettajia on noin parinkymmenen henkilön verran. (Salonen 4.2.2022) (Kissanmaan koulu perusparannetaan 4.2.2022) Aiemmin Kalevan kansakouluksi kutsutun rakennuksen ovat suunnitelleet arkkitehdit Mikael Nordenswan

ja Bertel Strömmer. Koulurakennus (kuva 5) on suojeltu asemakaavassa. (Salonen 4.2.2022) Saman tontin länsipuolella sijaitsee siirtokelpoinen Kissanmaan päiväkoti, joka valmistui 2013. Päiväkodin koko on noin 100 lapsipaikkaa. (Kissanmaan koulu perusparannetaan 4.2.2022)

Kissanmaan koulun perusparannus tulee olemaan iso ja kallis projekti, koska muutettavaa on rakennuksen iän takia paljon. Talousarvio parannukselle on 13,5 miljoonaa euroa ja remontin olisi tarkoitus valmistua lokakuuhun 2024 mennessä (Salonen 4.2.2022). Koululle ei ole tehty aiemmin perusparannuksia sen 70-vuoden iän aikana, joten tavoitteena on tehdä koulurakennuksesta nykypäivän tarpeita palveleva. Samalla oppilasmäärää kasvatetaan 550 lapseen ja nuoreen. Tiloista pyritään saamaan monipuolisia ja rakennuksen akustisia ja esteettömiä ominaisuuksia parannetaan. Perusparannuksessa uusitaan kaikki opetustilojen pinnat, kalusteet ja varusteet sekä eri lämmitys- ja vesilaitteita. (Kissanmaan koulu perusparannetaan 4.2.2022) Julkisivu uusitaan lähes kokonaan. Perusparannus toteutetaan huomioiden rakennuksen rakennushistorialliset arvot. Vanhasta rakennuksesta säilytetään sisältä esimerkiksi porrashuoneiden mosaiikkibetonilattiat sekä kaakeliuuneja. (Kissanmaan koulu perusparannetaan 4.2.2022) Kissanmaan asukasyhteisölle tämä tarkoittaa sitä, että asuinalueelta löytyy tulevaisuudessa monen oppilaan hyvässä kunnossa oleva alakoulu. Maine miellyttävänä kaupunginosana lapsiperheille vahvistuu.

Uusi puurakenteinen Hippoksen päiväkoti (kuva 6) on valmistunut kesällä vuonna 2020 (Hippoksen päiväkoti 14.3.2022). Uudisrakennus rakennettiin entisen päiväkodin tilalle. Vanhempi Hippoksen päiväkoti rakennettiin vuonna 1984. Vanha rakennus oli käyttökelvoton sekä korjattu jo useampaan kertaan kosteus- ja sisäilmaongelmien vuoksi, joten Tampereen kaupungin sivistys- ja kulttuurilautakunta totesivat vanhan rakennuksen purkamisen ja uuden rakentamisen tarpeelliseksi. Uuden päiväkodin kustannusarvio oli 4, 94 miljoonaa euroa. Tavoitteita uudelle päiväkotirakennukselle olivat monikäyttöisyys,

toimivuus ja tilavuus. Erityislapset on otettu huomioon suunnittelemalla tarpeeksi säilytystilaa heidän välineilleen. Uudessa rakennuksessa on monitoimisali ja kaksi monitoimitilaa, jotka saadaan erillisen kulkukäynnin avulla käyttöön myös iltaisin. Hippoksen päiväkodissa on 120 lapsipaikkaa. (Kissanmaalle rakennetaan uusi päiväkoti 14.3.2022)

Kuva 5. *Kissanmaan koulun rakennus ennen perusparannusta huhtikuussa 2022.*

Kuva 6. *Hippoksen päiväkodin julkisivua elävöittävät värilasilliset ikkunat pihalle.*

3.3 Hakametsän jäähalli

Hakametsän jäähalli, Suomen ensimmäinen jäähalli, päätettiin rakentaa alun perin vuoden 1965 jääkiekon MM-kisoja varten (Ilves 15.3.2022). Halli oli edellytys sille, että Tampere sai järjestää kisat kyseisenä vuonna. Jäähallin rakentamisesta päätettiin kaupunginvaltuuston kokouksessa jo paria vuotta aikaisemmin kesällä 1963. Hakametsän jäähalli avattiin 29.1.1965. Hallin on suunnitellut Jaakko Tähtinen, ja kyseistä kohdetta pidetään yhtenä hänen parhaista töistään. Hallin koko on 76 x 115 metriä, ja siellä oli avaushetkellä 10200 paikkaa. (Lehtinen & Jaakola 1998, 227) Nykyään paikkoja on 7300 (Ilves 15.3.2022). Hallilla on järjestetty lukuisia liigapelejä sekä maaotteluita. Suurin osa jäähallilla tapahtuvasta toiminnasta on ollut jääkiekkoa, mutta siellä järjestetään myös muita tapahtumia, kuten kesäisin lentopallon EM-otteluita. (Hakametsän yleissuunnitelma 15.3.2022, 38) Jäähalli toimi vuoteen 2021 asti Ilveksen ja Tapparan kotiareenana ennen liigojen siirtymistä uudelle Nokia-areenalle (Gynther 2021). Jäähalli on edelleen harrastelijoiden käytössä. Jäähallin julkisivuun luovat voimakkaita muotoja hallin kaareva katto sekä sitä kannattelevat betonipilarit (kuva 7).

Kuva 7. *Hakametsän jäähallin idän ja pohjoiset julkisivut.*

Hakametsän jäähallin ympärille on suunnitteilla suurempi urheilu- ja vapaa-aikakeskittymä nimeltään Hakametsä Sport Campus. Kampuksen on tarkoitus tarjota harrastelijoista huippu-urheilijoihin mahdollisuudet monipuoliseen ja ajankohtaiseen toimintaan. Alueelle tulisi puitteet myös koulutukselle, tutkimukselle, yritystoiminnalle sekä asumiselle. Alueen suunnittelu on osa Kaleva-Hakametsän paikalliskeskuksen kehittämistä. (Hakametsä Sport Campus 16.3.2022) Konseptiin vaikuttaneiksi trendeiksi mainitaan kaupunginosa-brändäys ja vetovoimatekijät, hyvinvoinnin ja liikunnan sektorin tavoitteet sekä urheiluturismi matkailutrendinä ja pandemian vaikutus (Hakamettä – Ihan paras reenipaikka 16.3.2022, 1). Hakametsä Sport Campuksen kehityshanke käynnistettiin jo vuonna 2015. Vuosina 2020–2021 käytiin konsepti- ja toteutuskilpailu, jonka voittivat YH Kodit Oy ja Peab Oy. Projekti tullaan toteuttamaan yhteistyössä Tampereen kaupungin kanssa. Tavoitteena on, että rakentaminen aloitettaisiin vuonna 2023. (Hakametsä Sport Campus 16.3.2022)

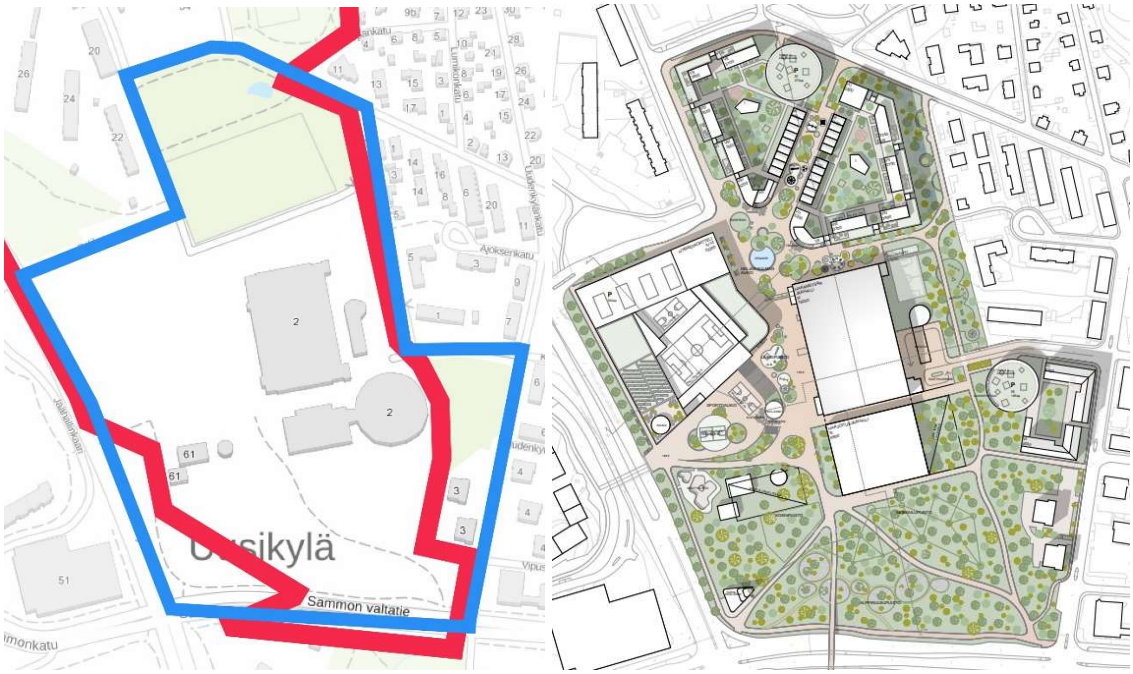

Kuva 8. *Vasemmalla näytetään sinisellä Hakametsä Sport Campus suunnitelman rajautuminen Kissanmaalla. (Karttapalvelu Oskari)*

Kuva 9. *Oikealla Hakametsä Sport Campuksen kokonaissuunnitelma. (2021 Hakamettä – ihan paras reenipaikka)*

Kuvista 8 ja 9 nähdään Hakametsän jäähallin alueen nykyinen ja tuleva tilanne. Nykyisellä alueella sijaitsevat Hakametsän jäähalli, eli Haka 1, myöhemmin rakennetut sivuhallit Haka 2 ja 3 sekä Hakametsän lämpökeskus. Uudessa suunnittelussa aluetta tiivistetään. Vanhoista rakennuksista Hakametsän jäähalli sekä lämpökeskus säilyvät. Sport Campus rakentuu neljällä korttelilla jäähallin ympärille. Hallin länsipuolelle tulee hybridikortteli, pohjoiseen kaksi pääosin asumiskorttelia ja itään asumiskortteli. Etelän metsäalueen puut säästetään. Paikalle tulee seikkailu- ja alppiruusupuisto. (Hakamettä – Ihan paras reenipaikka 16.3.2022, 5) Jäähallien käyttötarkoitus pysyy entisellään. Hakametsän jäähalli perusparannetaan ja katsomot remontoidaan 3000 paikkaan. Jäljelle jäävä tila muokataan oheisharjoittelu-, kokous- ja koulutustiloiksi. (Hakamettä – Ihan paras reenipaikka 16.3.2022, 7)

Alueen muutos tuo mukanaan sekä hyvää että huonoa. Tällä hetkellä jäähallin ympäristö on avara, tuulinen ja tylsä mittavan paikoitusalueen takia. Sport Campus tuo alueelle

elämää ja koko tila saadaan aktiivisesti käyttöön. Konseptisuunnitelman toiminnat vaikuttavat tarjoavan Tampereen asukkaille paljon miellyttävää tekemistä, ja eteläpäädyn metsän säilyttämistä arvostetaan.

Toisaalta suunnitelman toteutuessa kerrostalokorttelien alle jää monille tärkeä nurmikkokukkula ja ankkalampi. Kukkula ja lampi ovat osa Tapiolan puistoa, mutta toisella puolella Takahuhdintietä kuin muu viheralue. Kukkula on ollut Kissanmaalaisten aktiivisessa käytössä ja sen päällä on otettu aurinkoa, pulkkailtu, treenattu tai pidetty eväsretkeä. Mikäli viereisellä hiekkakentällä tai jäähallilla on ollut jotain tapahtumaa, niin ihmiset ovat tulleet sen päälle viettämään aikaa. Konseptin mukaan uusia rakennuksia tulee olemaan paljon ja ne ovat korkeita. Avarasta tilasta hypätään tiiviiseen ja ehkä jopa ahtaaseen. Jäljelle jäävän Tapiolan puiston merkitys tulee korostumaan sen jäädessä rakennusten ympäröimäksi.

4. HIPPOSKYLÄ ESIMERKKINÄ KISSANMAAN MUUTOKSESTA

Hipposkylä sijaitsee Kissanmaan asuinalueen länsipuolella (kuva 10). Alueella on 1940-luvun loppupuolella rakennettuja puisia kaksikerroksisia pienkerrostaloja kaupungin vuokrakäytössä, alueen eteläpäädyssä 1960-luvun kuusikerroksisia elementtikerrostaloja sekä vuosina 2016 ja 2017 valmistuneet Tampereen opiskelija-asuntosäätiön kuusikerroksiset kerrostalot (TOAS 22.3.2022). Hipposkylän nimitys tulee alueen vieressä länsipuolella sijainneesta ja vuosina 1910–1966 toiminnassa olleesta raviradasta. (Asuinalueiden inventointi ja arvottaminen 22.3.2022, 22) Asemakaavan ja alueen ensimmäiset rakennukset on suunnitellut Tampereen kaupungin rakennustoimisto johtavana arkkitehtinaan Bertel Strömmer. Hipposkylän asemakaavan hyväksyi arkkitehti Aaro Alapeuso vuonna 1946. Alueelle hyväksyttiin asemakaavamuutos vuonna 1961 (kuva 11). Muutoksessa haettiin oikeutta kuudelle kerrostalolle Tampereen Yliopistollisen sairaalan henkilökunnan tarpeisiin puisten rakennusten eteläpuolelle. (Asuinalueiden inventointi ja arvottaminen 22.3.2022, 23)

Tässä luvussa keskitytään 1940-luvun pienkerrostaloihin. Alueella on ollut 14 puista kerrostaloa sekä tiilirunkoinen saunarakennus. Talot rakennettiin alun perin helpottamaan sodanjälkeistä asuntopulaa ja rakennusten arkkitehtina toimi Mikael Nordenswan. Pienkerrostalojen laatuvaatimuksena olivat kohtuulliset asumisolot. Hipposkylän pienkerrostaloilla haettiin pysyvämpää ratkaisua kuin Kalevan ja Nekalan väliaikaisissa pikataloissa. (Asuinalueiden inventointi ja arvottaminen 22.3.2022, 22) Rakennusten tavoitteena oli tarjota mahdollisimman monta asuntoa pienille perheille (Asuinalueiden inventointi ja arvottaminen 22.3.2022, 23).

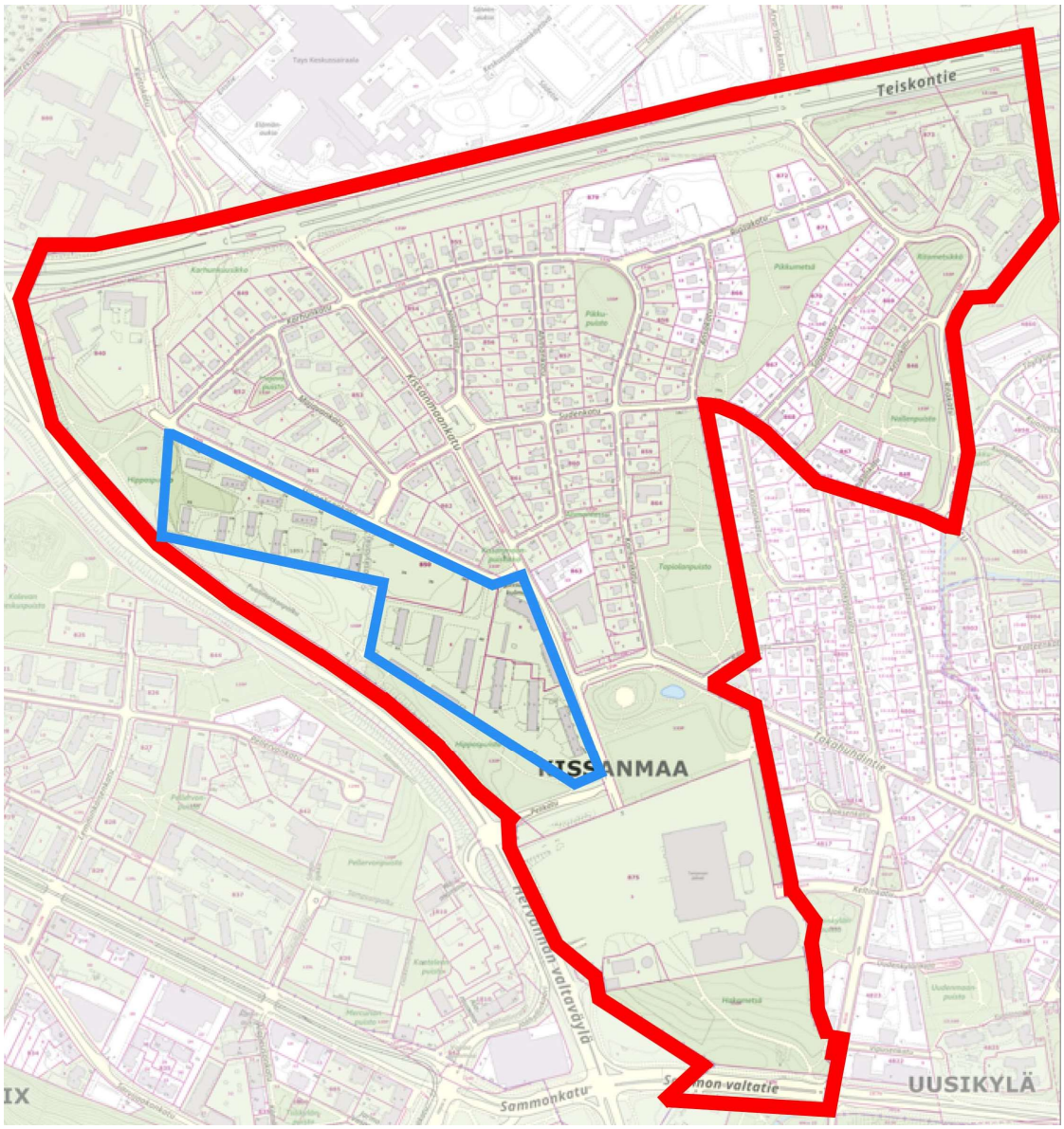

Kuva 10. *Hipposkylän rajat ovat merkitty kuvaan sinisellä ja Kissanmaan punaisella. (Karttapalvelu Oskari)*

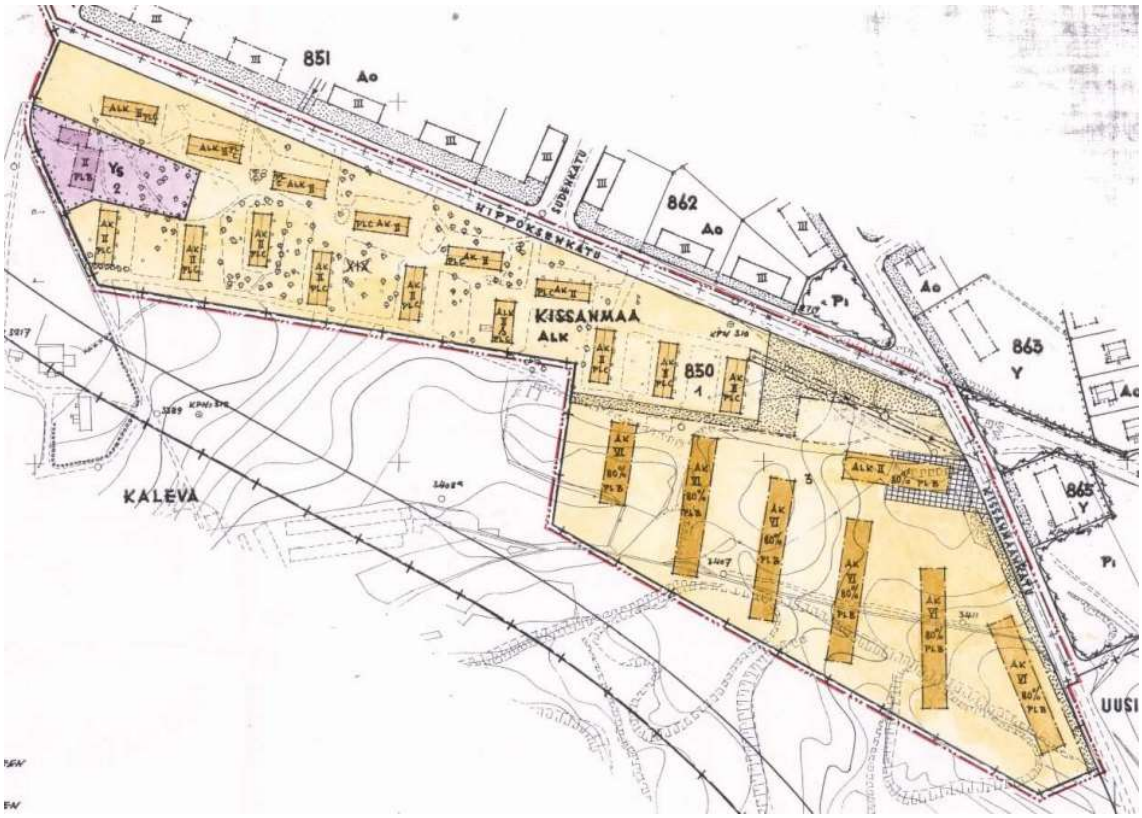

Kuva 11. *Hipposkylän asemakaava numero 1638. Vahvistettu 30.8.1961. (2010 Asuinalueiden inventointi ja arvottaminen)*

4.1 Nykytilanne

Hipposkylän puukerrostalot ovat Tampereen Vuokra-asunnot Oy:n omistuksessa. Rakennukset ovat huonossa kunnossa, eivätkä ole enää paloturvallisia, minkä vuoksi Tampereen Vuokra-asunnot Oy:llä on ollut tarvetta kehittää korttelia (kuva 12). Alun perin yhtiö halusi rakentaa uudet kerrostalot vanhojen tilalle, mutta prosessin aikana suunnitelmat ovat muuttuneet ja vanhojen puukerrostalojen arkkitehtoninen arvo tunnistettu. (Ketonen 2014)

Kaupunginvaltuuston kokouksesta 17.8.2020 nousi myös soraääniä Hipposkylän kortteleiden 1851 ja 850 päätöksestä. Muutamat valtuutetut olisivat halunneet purkaa korttelin koko rakennuskannan uusien talojen tieltä. Argumenttina oli se, että vanhojen rakennusten perusparannus tulisi maksamaan yhtä paljon kuin korjaaminenkin. Hyvällä sijainnilla

sijaitsevasta alueesta haluttiin saada kaikki mahdollinen taloudellinen hyöty irti. Noin saman verran kokouksesta löytyi Hipposkylän vanhan rakennuskannan puolustajia. He näkivät historian arvon Kissanmaalla ja olivat valmiita vaalimaan sitä. (Kaupunginvaltuusto 17.8.2020, 31.3.2022) Useampi kaupunginvaltuutetuista selvästi ajattelee jälkimmäisellä tavalla, koska suunnitelmien kehittyessä säilytettävien rakennusten määrää on nostettu (Hipposkylän asemakaavaehdotus eteni 15.4.2022, Hipposkylässä rakennetaan uutta ja säilytetään vanhaa 15.4.2022).

Alueen asemakaava numero 8549 on vahvistettu 17.8.2020 ja rakentamistapaohje valmistunut 19.11.2018 (8549_kaava_20200817 15.4.2022, Rakentamistapaohje 15.4.2022, 1). Uusi asemakaava esitetään kuvassa 14. Neljästätoista alkuperäisestä pienkerrostalosta ja saunarakennuksesta säilytetään kymmenen taloa sekä saunarakennus. Kaavassa alueelle, jossa säilytettävät rakennukset sijaitsevat, on annettu kaavamerkintä A-29/s, joka kuuluu: ” Asuinrakennusten korttelialue, jolla rakennettu ympäristö säilytetään. Rakennettu ympäristö muodostaa kulttuurihistoriallisesti, rakennushistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokkaan kokonaisuuden, jonka merkittävyys perustuu yhtenäisyyden säilymiseen ja tyylinmukaiseen kokonaisvaikutelmaan. Asuinrakennuksia ei saa purkaa.” Vanhat rakennukset tullaan kunnostamaan. (8549_kaava_20200817 15.4.2022) Neljä hävitettäväksi merkittyä rakennusta purettiin vuonna 2021 kesän ja syksyn aikana. Tämänhetkinen tilanne esitetään kuvassa 13. Asemakaava mahdollistaa seitsemän uuden kerrostalon rakentamisen ja taloissa tulee olemaan neljästä seitsemään kerrosta (8549_kaava_20200817 15.4.2022). Rakentamistapaohjeessa annetaan ohjeita julkisivujen käsittelystä. Ohjeen mukaan vanhojen ja uusien rakennusten välille tehdään väreillä eroa. Alkuperäisiin rakennuksiin tulisi käyttää tummempia murrettuja sävyjä, kun taas uudisrakennuksissa vaaleampia murrettuja sävyjä. Asuinalueen pihojen jäsentely ja luonne pyritään säilyttämään. (Rakentamistapaohje 15.4.2022, 4, 6, 7)

Kuva 12. *Hipposkylän säästetyt kerrostalot ovat tällä hetkellä asumattomia ja odottavat saneeraustaan.*

Kuva 13. *Hipposkylä keväällä 2022, kun hävitettävät rakennukset on purettu, mutta uusia ei ole rakennettu vielä tilalle. (Karttapalvelu Oskari)*

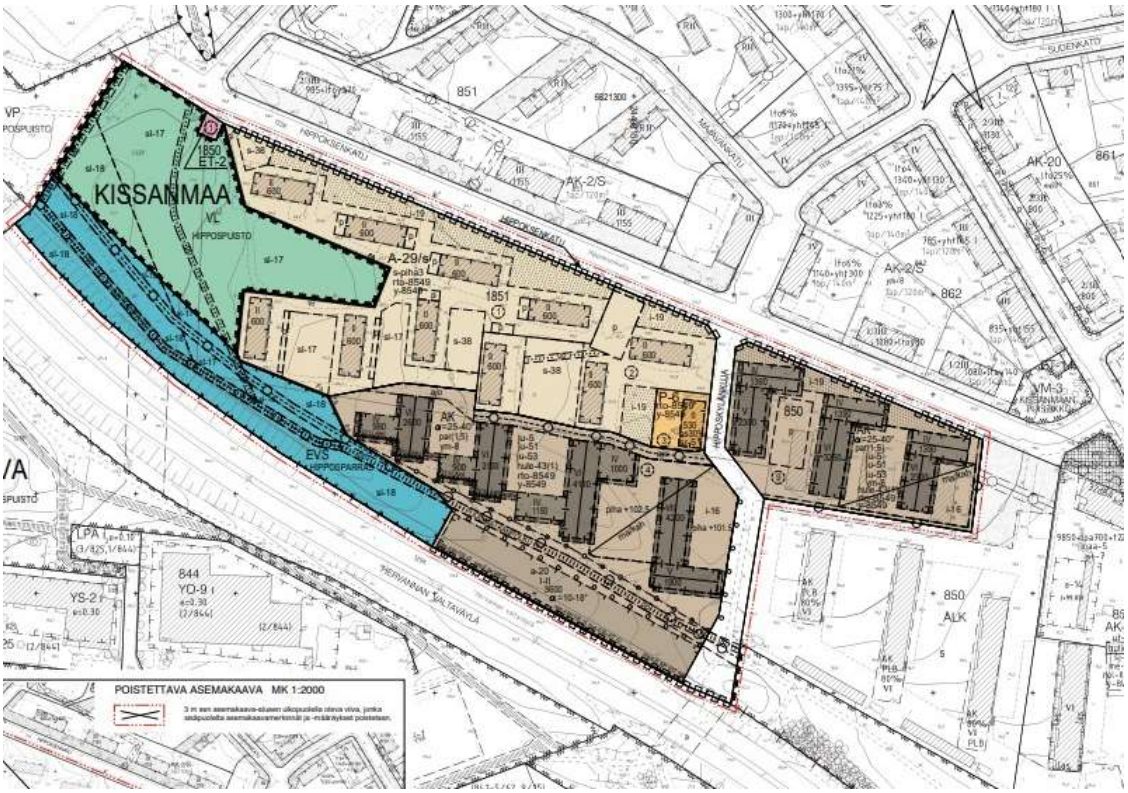

Kuva 14. *Hipposkylän asemakaava numero 8549. Vahvistettu 17.8.2020. (2020 8549_kaava_20200817)*

4.2 Hipposkylän yhteisöllisyys

Hipposkylän arkkitehtuurin lisäksi alueen erityisominaisuutena on sen ainutlaatuinen yhteisö. Hipposkylässä asuu paljon erilaisista päihde- ja mielenterveysongelmista kärsiviä ihmisiä (Tanninen 2021). Useat asukkaista asuvat yksin (Blomqvist 2016). Hipposkylästä asukkaat ovat saaneet edullisen asunnon hyvien yhteyksien päässä sekä tiiviin yhteisön. Asukkaat huolehtivat toinen toisistaan ja tarjoavat seuraa. Esimerkiksi naapurit saattavat käydä kaupassa liikuntakyvyttömien puolesta. Saunarakennuksen tiloissa, eli tuvassa, on ollut A-killan tarjoamaa toimintaa. Yhteisö on tuonut asukkaiden elämään merkitystä ja turvaa. Tämän takia Hipposkylän uudistaminen on huolestuttanut asukkaita jo vuonna 2014. He eivät usko, että heillä olisi varaa uusiin asuntoihin, mikä tarkoittaisi yhteisön hajoamista. (Ketonen 2014)

Kaupunginvaltuuston kokouksessa 17.8.2020 keskusteltiin Hipposkylän tulevaisuudesta. Lähes kaikilla puheenvuoron ottaneilla valtuutetuilla oli huoli asukkaista. Hipposkylän yhteisö on aktiivinen ja toisiaan auttava. Valtuutetut pohtivat, voiko samanlaista ja yhtä tiivistä yhteisöä syntyä vielä, vaikka asukkaat saisivat uudet asunnot. Yhteisö on huolehtinut omistaan tehokkaasti, joten moni asukkaista on pärjännyt Hipposkylässä, vaikka he tarvitsisivatkin todellisuudessa tuetumpaa asumismuotoa. (Kaupunginvaltuusto 17.8.2020, 31.3.2022) Tällä hetkellä Hipposkylän entisiä asukkaita on sijoitettu Helsingin Diakonissalaitos ry:n tuetun asumisen yksiköihin sekä Kotilinnansäätiön asuntoihin. Uudelleen asutettavia on alueelta tullut yhteensä 170 (Tanninen 2021).

Hipposkylän uudistamiseen liittyy ristiriitaisia tunteita. Kissanmaalaisena olen nähnyt asuinalueen usein ulkopuolelta. Talot ovat ränsistyneitä ja likaisia, eikä alueella tee mieli kävellä. Tällä tavalla Hipposkylän uudistus tulee muuttamaan ympäristöä siistimmän ja turvallisemman oloiseksi. Toisaalta alue on lähtökohtaisesti jonkun toisen tärkeä koti. Uskon, että Hipposkylän asukkaalle alueen saavutettava hinta ja toisistaan huolehtiva yhteisö on paljon tärkeämpää kuin julkisivu ja Hippoksenkadun kävelymiellyttävyys.

5. TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT

Kissanmaan tulevaisuutta voidaan arvioida nykypäivän trendien ja tähän mennessä tapahtuneiden muutosten pohjalta. Kissanmaan asema Tampereen keskustan kupeessa tulee pysymään ja merkitys kasvamaan. Tampereelle on jatkuvaa muuttoa, jolloin tarvetta on yhä useammille asunnoille (Tampereen talousarvio 2020 11.3.2022). Tampereen kaupungin tavoitteena on ollut jo pitempään kaupunkirakenteen tiivistäminen. Tiivistämistavoitteet Kissanmaalla näkyvät nyt kerrostaloalueella Kiinteistö Oy Kissantassun yhteydessä Tampereen opiskelija-asuntosäätiön kerrostaloissa, sekä tulevat näkymään muutaman vuoden kuluttua Hakametsän jäähallin ympäristössä (Esimerkkejä Tampereelta 15.4.2022, Hakametsä Sport Campus 16.3.2022). Kissanmaan omakotitaloalue on arvostettua ja väljästi rakennettua. On hyvin mahdollista, että tulevaisuudessa alueen tiivistämiseen tullaan joko lisäämään paineita, tai aluetta pyritään säilyttämään suojelukaavalla, vaikkei alue alkuperäistä 1950-luvun asuinaluetta enää täysin julkisivuilta muistutakaan.

Kissanmaan rakennus- ja asukaskanta tulee muuttumaan lähivuosina Hipposkylän uudistamisen takia. Tampereen kaupunki ja Tampereen Vuokra-asunnot Oy tekevät yhteistyötä uusien kerrostalokortteleiden eteen Hipposkylässä. Kissanmaan länsireunan kerroskorkeus tulee kasvamaan ja asukaskunta muuttumaan. (Ketonen 2014)

Kissanmaan luonne sopivana lapsiperheasuinalueena tulee vahvistumaan. Kissanmaalla on tällä hetkellä kolme päiväkotia, joista yksi on uudelleen rakennettu pari vuotta sitten. Alueen alakoulu perusparannetaan, joten lapsille on tarjolla nykypäivää hyvin palvelevat uudet tilat. (Kissanmaan koulu perusparannetaan 4.2.2022)

Kissanmaa lähti alun perin keskustan ulkopuolisesta syrjäseudusta, jonne piti vaatia kunnalta erikseen säntillisiä teitä ja palveluita. Kissanmaan asukastoimikunnan aktiivisuu-

den ansiosta palvelut lisääntyivät asuinalueella. (Alasentie 1983, 12) Alasentien teoksesta *Kissanmaa* nähdään kuitenkin, että palvelut ovat muuttuneet 1980-luvulta 2020-luvulle. Muutosta havainnollistavat teemakartat (kuva 15 ja 16). Palveluita on nykyään hieman vähemmän ja ne ovat vaihtaneet paikkaa. Etenkin kunnan tai valtion laitosten tarjoamat palvelut, kuten neuvola tai postikonttori, ovat siirtyneet lähemmäs keskustaa. Tästä voidaan huomata palvelujen keskittämistä. Kissanmaan palveluista valtaosa nykyään on erilaisten pienten yritysten liiketiloja (kuva 17). Maailman muuttuminen näkyy myös siinä, että enää ei ole yhtä suurta kysyntää esimerkiksi paperikaupalle tai jalkinekorjaamolle kuin 1980-luvulla. Kauppaketjua ”T-kauppa” ei myöskään enää ole. Kissanmaan viereiseen Kalevaan on rakenteilla isompi palvelukeskittymä Kalevan Prisman ympäristöön (Kaleva-Hakametsä-paikalliskeskuksen asemakaavaluonnos nähtävillä 15.4.2022). Tämä saattaa vaikuttaa myös Kissanmaan palveluihin. Yhä useampi yritys saattaa nähdä Kissanmaan sopivana paikkana toiminnalleen Prisman ja Tampereen yliopistollisen sairaalan sekä kummankin ratikkalinjan välissä.

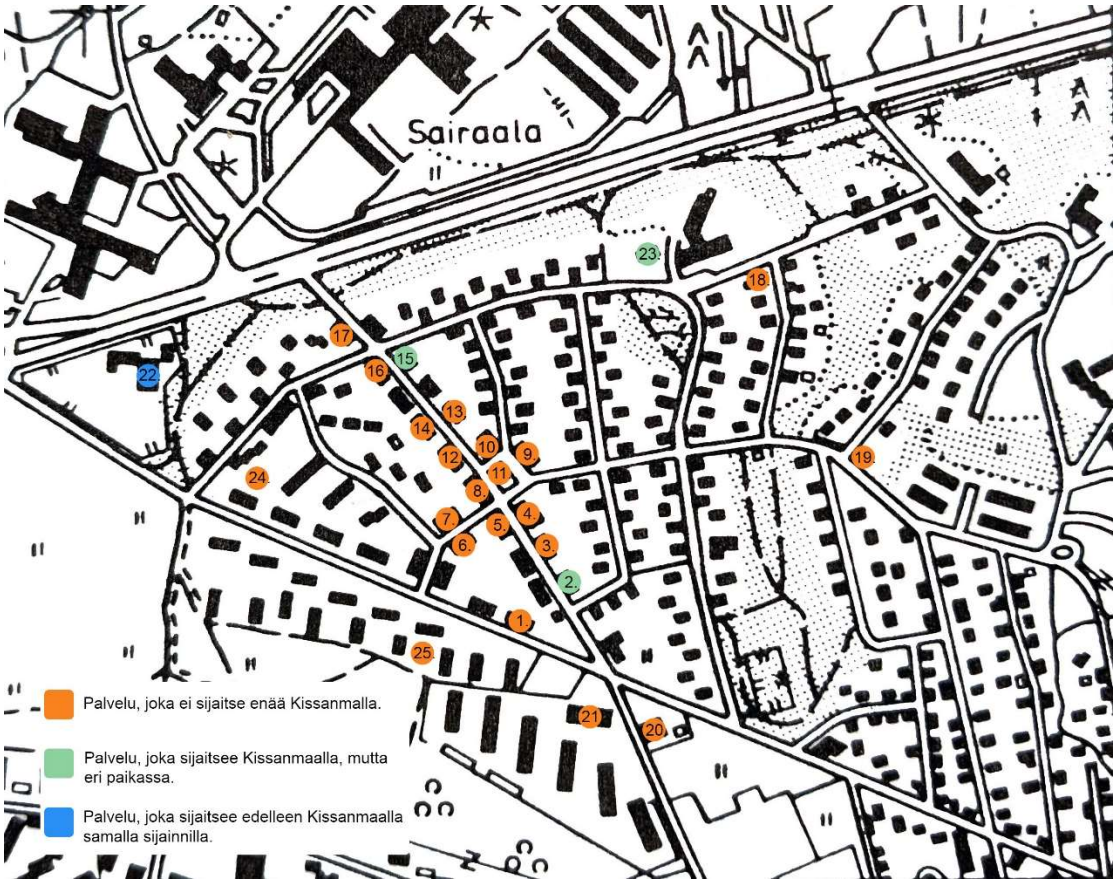

1. Kissanmaan apteekki
2. K-kauppa Saku
3. Posti, parturi-kampaamo S. Hellström
4. Oulujärven kukkakauppa, urheiluliike Suomen Urheilupyörä
5. Seurakunnan kerhotilat
6. Kampaamo Sirkka, kampaamo T. Lehtinen
7. Hippoksen kauppa
8. Neuvola, sähköliike
9. Baari, Kissanmaan paperikauppa, parturi, kirjastoauton pysäkki
10. T-lähikauppa Eikka, Tampereen aluesäästöpankki
11. Yleisöpuhelin, Kissanmaan kioski
12. Putkiliike, koneistamo
13. Jalkinekorjaamo
14. Tekstiili- ja lyhyttavarakauppa
15. Kissanmaan autokoulu
16. T-kauppa Kangas
17. Kissanmaan autokorjaamo P. Stenfors
18. Kampaamo Valjakka
19. K-kauppa
20. Huoltoasema Union, kahvio
21. E-halli, tuberkuloositoimisto
22. Peruskoulun ala-aste
23. Kissanmaan päiväkoti ja lastentalo
24. Insinööritoimisto Kuuri Tapio Ky, parturi Malminen Juhani
25. Yleinen sauna

Kuva 15. *Kissanmaan palvelut vuonna 1982. (1983, Alasentie)*

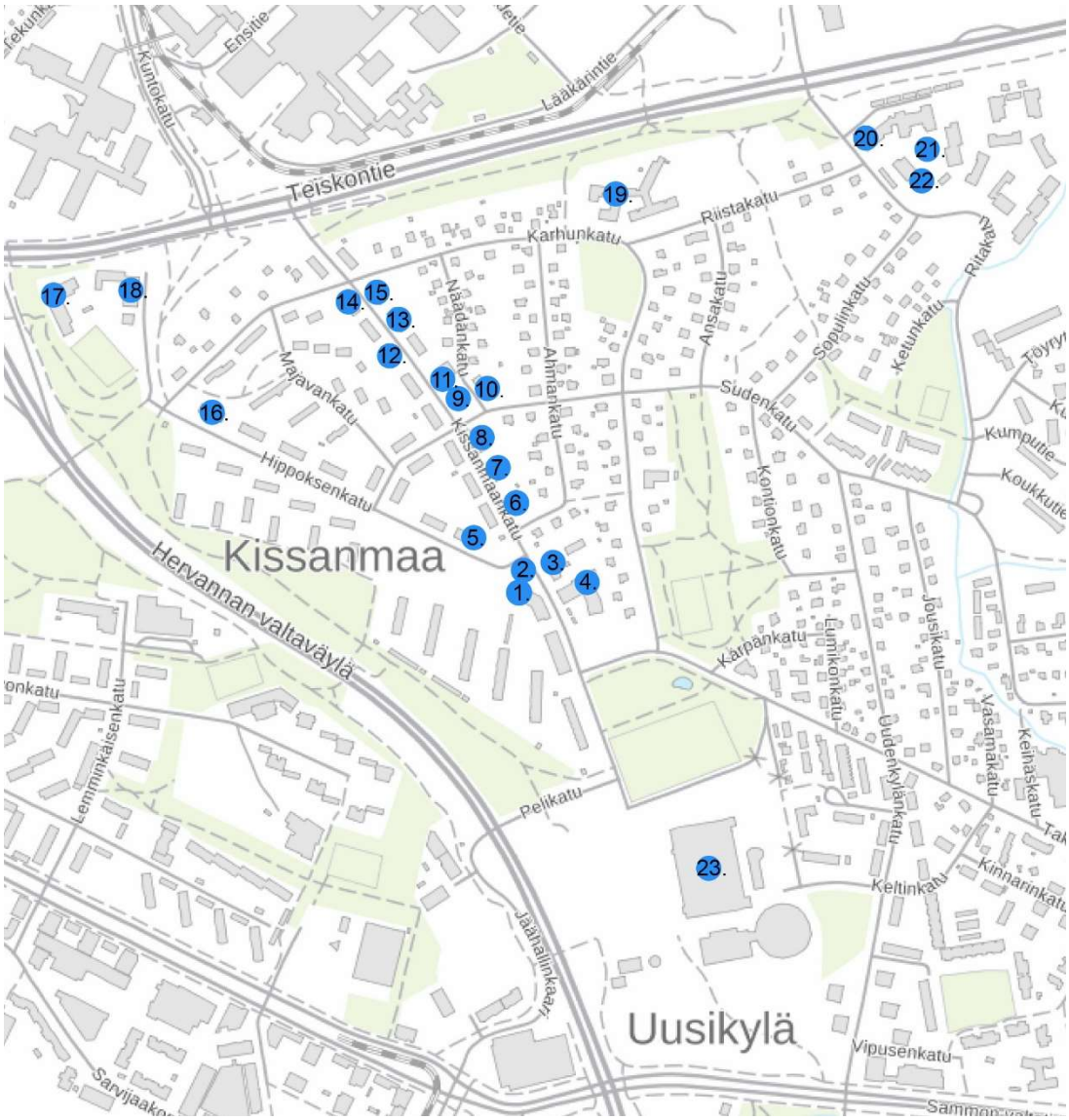

1. K-market Kissanmaa, kaupan edessä sijaitsee postilaatikko
2. Tampereen kirjastoauto Kosmoksen pysäkki
3. Tampereen Baptistiseurakunnan kirkko ja tilat
4. Hippoksen päiväkoti
5. Kustantamo Tammertekniikka
6. Pizzeria Lempi
7. Kampaamo-parturi, Hierontatiimi Lehtonen Oy
8. Etätyöpisteeksi vuokrattavaa liiketilaa, hoitola Virvatuli
9. Evesa talot
10. Tapparan toimisto
11. Tappara shop
12. Kampaamo Kartin Salonki
13. Kissanmaan autokoulu
14. Rakennustoimisto Projektivisio Oy
15. Ollikaisen Hirsirakenne Oy
16. Kampaamo Hius Seireeni, ProFinnTec Oy
17. Kissanmaan päiväkoti
18. Kissanmaan alakoulu
19. Kissanmaan perhetukikeskus
20. K-market Ruotula, kaupan edessä sijaitsee postilaatikko
21. Tampereen Validia-talo
22. Kissankulman päiväkoti
23. Hakametsän jäähalli

Kuva 16. *Kissanmaan palvelut vuonna 2022. (Karttapalvelu Oskari)*

Kuva 17. *Suurin osa Kissanmaan palveluista löytyi sekä 1980-luvulla että nykyään Kissanmaantien varrelta.*

6. YHTEENVETO

Kissanmaan vetovoimatekijöitä ovat alueen rauhallisuus ja turvallisuus, sijainti keskustan kupeessa, hyvät liikenneyhteydet sekä palveluiden läheisyys. Alueen ominaispiirteisiin lukeutuvat 1950-luvun omakotitalot, mutkittelevat pikkukadut, täysikasvuinen puusto omakotitalojen tonteilla ja lähipuistossa sekä ylipäätään alueen vehreys. Toisaalta Kissanmaan tunnusomaisiin piirteisiin kuuluvat Hakametsän jäähalli, jääkiekkoliikkeet ja urheiluhenkisyys. Kissanmaa on pitänyt pitkään oman ilmeensä 1950- ja 1960-luvun arkkitehtuurin mukaisesti, ja uudempaa arkkitehtuuria on noussut enemmän vasta viime vuosien aikana.

Isompia muutoksia Kissanmaalla on viime aikoina ollut ja tulee olemaan Kissanmaan koulun perusparannus, Hippoksen päiväkodin uudelleen rakentaminen, Hakametsän jäähallin jääminen pois liigapelikäytöstä, Hakametsän Sport Campuksen suunnittelu sekä Hipposkylän osittainen purkaminen ja uudistaminen.

Tampereen kaupunki kehittää jatkuvasti itseään paremmaksi ja vetovoimaisemmaksi paikaksi asua ja vierailla. Koulun ja päiväkodin kehittämisellä pyritään vastaamaan Tampereelle muuttavien lapsiperheiden tarpeisiin. Kaupunki onkin budjetoinut huomattavan osan nuorten ja lasten koulutukseen ja hyvinvointiin. Hakametsän Sport Campuksen tavoitteena on ollut luoda tasokkaat puitteet urheilun harrastamiselle ja treenaamiselle. Urheilun kautta luodaan niin lapsille kuin aikuisille miellyttävää toimintaa sekä ammattiurheilijoille sopivat tilat kehittyä ja harjoitella. Hakametsän Campus tulee valmistuessaan tukemaan hyvin urheilu- ja ulkoilupainotteista Kauppia, joka sijaitsee noin kahden kilometrin päässä Hakametsän jäähallilta. Hipposkylän uudistamisessa korjataan jo vaarallisen huonoon kuntoon käyneet rakennukset asuinkelpoisiksi. Samalla alueen erinomaista sijaintia pyritään hyödyntämään rakentamalla lisää uudisrakennuksia.

Kissanmaa käy muutosta, joka muuttaa sekä alueen ominaispiirteitä että kaupunkikuvaa. Alueen pääfokus siirtyy aktiiviselle urheilualueelle eteläosaan, ja Hipposkylän uusien kerrostalojen takia väkiluku tulee kasvamaan. Tähän mennessä omakotitaloalue on jätetty rauhaan. Toivoa sopii, että alueen pittoreskius ja historia säilytetään vielä tulevaisuudessakin.

LÄHTEET

Alasentie, J., 1983. *Kissanmaa.* 2. painos. Tampere: Tampereen yliopisto.

Asemakaava no 7715. Rakennusoikeuden tarkistaminen, kerroslukujen muuttaminen. Kolmen puiston nimeäminen. Kissanmaankatu 1–8 ja 10, 12, 14, 16 ja 18, Sudenkatu 1, 3, 4, ja 7 sekä Hippoksenkatu 7, 9, 11, 13, 19 ja 21. 2001. Tampere. [PDF-tiedosto] Saatavilla: https://www.tampere.fi/ytoteto/aka/nahtavillaolevat/7715/selostus.htm [noudettu 26.1.2022]

Asuinalueiden inventointi ja arvottaminen (1940–1960-luvut). 2010. Tampere. [PDF-tiedosto] Saatavissa: https://www.tampere.fi/liitteet/a/5xY83y1yO/40_60_lahioidenArvottaminen_osa1.pdf [noudettu 22.3.2022]

Blomqvist, S., 2016. Perjantai-dokkari: Yksinäisten miesten kylä. *Yle*, päivitetty 4.3.2016. Saatavissa: https://yle.fi/uutiset/3-8718012 [noudettu 31.3.2022]

Esimerkkejä Tampereelta. 2022. Tampere. [verkkosivu] Saatavissa: https://www.tampere.fi/asuminen-ja-ymparisto/kaavoitus/yleissuunnittelu-ja-selvitykset/yhdyskuntarakenteen-eheyttaminen/taydennysrakentaminen-hankkeena/esimerkkeja-tampereelta.html [noudettu 15.4.2022]

Gynther, M., 2021. Viimeinen peli lähestyy: voit kertoa meille parhaat muistosi Hakametsän hallista. *Aamulehti*, päivitetty 23.11.2021. Saatavissa: https://www.aamulehti.fi/liiga/art-2000008358260.html [noudettu 25.1.2022]

Hakamettä – Ihan paras reenipaikka. 2022. Tampere. [PDF-tiedosto] Saatavissa: https://www.tampere.fi/tiedostot/a/W1lZQ6apF/Tiivistelma_konseptista.pdf [noudettu 16.3.2022]

Hakametsä Sport Campus. 2022. Tampere. [verkkosivu] Saatavissa: https://www.tampere.fi/asuminen-ja-ymparisto/kaupunkisuunnittelu-ja-rakentamishankkeet/hakametsa.html [noudettu 16.3.2022]

Hakametsän yleissuunnitelma. 2014. Tampere. [PDF-tiedosto] Saatavissa: https://www.tampere.fi/liitteet/h/dRSmP5rPQ/HakametsaYS1036_KKKY_20140418_pieni.pdf [noudettu 15.3.2022]

Hippoksen päiväkoti. 2022. Tampere. [verkkosivu] Saatavissa: https://www.tampere.fi/varhaiskasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/paivakodit/alueesi-paivakodit/keskusta/hippoksen-paivakoti.html [noudettu 14.3.2022]

Hipposkylän asemakaavaehdotus eteni. 2018. Tampere. [verkkosivu] Saatavissa: https://www.tampere.fi/tampereen-kaupunki/ajankohtaista/tiedotteet/2018/11/27112018_8.html [noudettu 15.4.2022]

Hipposkylässä rakennetaan uutta ja säilytetään vanhaa – asemakaavaehdotus eteni. 2019. Tampere. [verkkosivu] Saatavissa: https://www.tampere.fi/tampereen-kaupunki/ajankohtaista/tiedotteet/2019/06/25062019_6.html [noudettu 15.4.2022]

Ilves. 2022. Hakametsän jäähalli. [verkkosivu] Saatavissa: https://www.ilves.com/hakametsan-jaahalli/ [noudettu 15.3.2022]

Kaupunginvaltuusto 17.8.2020. 2020. Tampere. [verkkosivu] Saatavissa: https://www.tampere.fi/tampereen-kaupunki/paatoksenteko/kaupunginvaltuusto/radiolahetykset/170820.html [noudettu 31.3.2022] Pelkkä äänite: https://www.tampere.fi/ekstrat/hallinto/vk/20200817/98.mp3

Kaleva-Hakametsä-paikalliskeskuksen asemakaavaluonnos nähtävillä - valmisteluvaihetta esitellään etäyleisötilaisuudessa 22.6.2021. 2021. Tampere. [verkkosivu] Saatavissa: https://www.tampere.fi/tampereen-kaupunki/ajankohtaista/tiedotteet/2021/06/10062021_1.html [noudettu 15.4.2022]

Ketonen, P., 2014. Pientuloiset asukkaat taistelevat kotiensa puolesta: Ei luksusasuntoja Hipposkylään. *Yle*, päivitetty 20.11.2014. Saatavissa: https://yle.fi/uutiset/3-7624042 [noudettu 31.3.2022]

Kissanmaalle rakennetaan uusi päiväkoti. 2018. Tampere. [verkkosivu] Saatavissa: https://www.tampere.fi/tampereen-kaupunki/ajankohtaista/tiedotteet/2018/04/26042018_5.html [noudettu 14.3.2022]

Kissanmaan koulu. 2022. Tampere. [verkkosivu] Saatavissa: https://www.tampere.fi/varhaiskasvatus-ja-koulutus/esiopetus-ja-perusopetus/koulut/kissanmaan-koulu.html [noudettu 4.2.2022]

Kissanmaan koulu perusparannetaan. 2019. Tampere. [verkkosivu] Saatavissa: https://www.tampere.fi/tampereen-kaupunki/ajankohtaista/tiedotteet/2019/05/23052019_4.html [noudettu 4.2.2022]

Lehtinen, M. & Jaakola, J., 1998. *Tampereen kaupungin rakennuskulttuuri 1998*. Tampere: Tampereen kaupungin ympäristötiimi, kaavoitusyksikkö.

Mäkelä, L., 1988. *Jälleenrakennuskauden pientaloalueet Tampereella*. Tampere: Tampereen teknillinen korkeakoulu, arkkitehtuurin osasto.

Rakentamistapaohje, Hipposkylä, asemakaava nro 8549. 2019. Tampere. [PDF-tiedosto] Saatavilla: https://www.tampere.fi/ytoteto/aka/nahtavillaolevat/8549/hyvaksytyt/8549_rakentamistapaohje_20200817.pdf [noudettu 15.4.2022]

Salonen, A., 2021. Yli 70-vuotias Kissanmaan koulu Tampereella on saamassa hartaasti odotetun peruskorjauksen – samalla varaudutaan oppilasmäärän isoon kasvuun. *Aamulehti*, päivitetty 16.11.2021. Saatavissa: https://www.aamulehti.fi/tampere/art-2000008406400.html [noudettu 4.2.2022]

Tampere – sinulle paras. Tampereen strategia 2030. Tampere. [PDF-tiedosto] Saatavissa: https://www.tampere.fi/tiedostot/s/gMnFtUzmF/Tampereen_strategia_2030.pdf [noudettu 31.1.2022]

Tampereen strategia 2030. 2022. Tampere. [verkkosivu] Saatavissa: https://www.tampere.fi/tampereen-kaupunki/talous-ja-strategia/strategia.html [noudettu 25.1.2022]

Tampereen talousarvio 2020 – Kaupunki satsaa lapsiin ja nuoriin. 2019. Tampere. [verkkosivu] Saatavissa: https://www.tampere.fi/tampereen-kaupunki/ajankohtaista/artikkelit/2019/12/02122019_1.html [noudettu 11.3.2022]

Tampereen väestö 31.12.2014. 2015. Tampere. [PDF-tiedosto] Saatavissa: https://www.tampere.fi/liitteet/v/uXEVsMcrE/Vaesto_31.12.2014.pdf [noudettu 25.1.2022]

Tanninen, J., 2021. Tampereen Hipposkylän asukkaista yhä yli puolella ei ole varmuutta tulevasta asumisestaan. *Yle*, päivitetty 5.2.2021. Saatavissa: https://yle.fi/uutiset/3-11774232 [noudettu 31.3.2022]

TOAS. 2022. Kissanmaa. [verkkosivu] Saatavissa: https://toas.fi/asuntokohde/kissanmaa/ [noudettu 22.3.2022]

Ympäristöministeriö. Tampereen seudun sopimus. [PDF-tiedosto] Saatavissa: https://ym.fi/documents/1410903/40122839/MAL-sopimus+Tampereen+seutu+08102020.pdf/b7f2fb91-e1ed-9223-f8f7-0111872bfbf6/MAL-sopimus+Tampereen+seutu+08102020.pdf?t=1602159863146 [noudettu 3.2.2022]

Ympäristöministeriö. 2020. Valtion ja Tampereen kaupunkiseudun MAL-sopimus 2016–2019. [PDF-tiedosto] Saatavissa: https://ym.fi/documents/1410903/38439968/tampereen-ks-MAL-CA4D2327_DF05_4A6A_A76C_D3091C607488-119718.pdf/e193e6ad-a7b4-3693-1309-1e7575eb6ab0/tampereen-ks-MAL-CA4D2327_DF05_4A6A_A76C_D3091C607488-119718.pdf?t=1603259627518 [noudettu 3.2.2022]

Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä. 2022. As Oy. Kissankello. [verkkosivu] Saatavissa: https://tietopalvelu.ytj.fi/yritystiedot.aspx?yavain=60987&tarkiste=ED42B0BF70BD11B59D239CC37247A40E40C0CF1E [noudettu 26.1.2022]

8549_kaava_20200817. 2020. Tampere. [PDF-tiedosto] Saatavissa: https://www.tampere.fi/ytoteto/aka/nahtavillaolevat/8549/hyvaksytyt/8549_kaava_20200817.pdf [noudettu 15.4.2022]

KUVALÄHTEET

Kuva 1: Karttapalvelu Oskari, muokannut Elina von Lerber. Saatavissa: https://kartat.tampere.fi/oskari/ [noudettu 19.1.2022]

Kuva 2: Karttapalvelu Oskari, muokannut Elina von Lerber. Saatavissa: https://kartat.tampere.fi/oskari/ [noudettu 20.1.2022]

Kuva 3: Elina von Lerber 7.4.2022.

Kuva 4: Elina von Lerber 7.4.2022.

Kuva 5: Elina von Lerber 7.4.2022.

Kuva 6: Elina von Lerber 7.4.2022.

Kuva 7: Elina von Lerber 7.4.2022.

Kuva 8: Karttapalvelu Oskari, muokannut Elina von Lerber. Saatavissa: https://kartat.tampere.fi/oskari/ [noudettu 15.3.2022]

Kuva 9: 2021. Kuvakaappaus sivulta 5 Tampereen kaupungin PDF-tiedostosta ”Hakamettä – ihan paras reenipaikka”. [PDF-tiedosto] Saatavilla: https://www.tampere.fi/tiedostot/a/W1IZQ6apF/Tiivistelma_konseptista.pdf [noudettu 8.4.2022]

Kuva 10: Karttapalvelu Oskari, muokannut Elina von Lerber. Saatavissa: https://kartat.tampere.fi/oskari/ [noudettu 22.2.2022]

Kuva 11: Kuvakaappaus sivulta 26 Tampereen kaupungin PDF-tiedostosta ”Asuinalueiden inventointi ja arvottaminen (1940–1960-luvut)”. [PDF-tiedosto] Saatavilla: https://www.tampere.fi/liitteet/a/5xY83y1yO/40_60_lahioidenArvottaminen_osa1.pdf [noudettu 22.3.2022]

Kuva 12: Elina von Lerber 7.4.2022.

Kuva 13: Karttapalvelu Oskari. Saatavissa: https://kartat.tampere.fi/oskari/ [noudettu 22.3.2022]

Kuva 14: Kuvakaappaus Tampereen kaupungin PDF-tiedostosta ”8549_kaava_20200817”. [PDF-tiedosto] Saatavilla: https://www.tampere.fi/yto-teto/aka/nahtavillaolevat/8549/hyvaksytyt/8549_kaava_20200817.pdf [noudettu 22.3.2022]

Kuva 15: Alasentie, J., *Kissanmaa ympäristöineen v. 1982* [kartta]. Teoksessa: Alasentie, J. 1983. *Kissanmaa*. Tampere: Tampereen yliopisto. s. 8, 52.

Kuva 16: Karttapalvelu Oskari, muokannut Elina von Lerber. Saatavissa: https://kartat.tampere.fi/oskari/ [noudettu 22.2.2022]

Kuva 17: Elina von Lerber 7.4.2022.